

POSTANOWIENIA WSPÓLNE

SPIS TREŚCI

CZEŚĆ I - Przepisy prawne i administracyjne.....	3
Artykuł 1 - Odniesienia	3
Artykuł 2 - Odpowiedzialna służba Komisji i korespondencja.....	3
Artykuł 3 - Uczestnicy	3
Artykuł 4 - Role i obowiązki beneficjenta koordynującego	4
Artykuł 5 - Role i obowiązki współbeneficjentów.....	4
Artykuł 6 - Wspólne obowiązki beneficjenta koordynującego i współbeneficjentów.....	5
Artykuł 7 - Podmioty współfinansujące projekt	6
Artykuł 8 - Podwykonawcy.....	6
Artykuł 9 - Rola zewnętrznych zespołów monitorujących.....	6
Artykuł 10 - Odpowiedzialność cywilna.....	7
Artykuł 11 - Konflikt interesów	7
Artykuł 12 - Sprawozdania techniczne z działań	7
Artykuł 13 - Działania komunikacyjne, reklama wsparcia udzielonego przez Wspólnotę oraz produkty audiowizualne	9
Artykuł 14 - Dane przestrzenne	10
Artykuł 15 - Zmiana umowy	10
Artykuł 16 - Opóźnienie realizacji.....	10
Artykuł 17 - Przesunięcie terminu zakończenia.....	11
Artykuł 18 - Braki w wykonaniu oraz usterki techniczne.....	11
Artykuł 19 - Rozwiązanie projektu	11
Artykuł 20 - Poufność	13
Artykuł 21 - Ochrona danych.....	13
Artykuł 22 - Prawo własności i wykorzystanie wyników.....	13
Artykuł 23 - Prawo i sąd właściwy	14
CZEŚĆ II - Przepisy finansowe	15
Artykuł 24 - Wspólnotowy wkład finansowy do projektu.....	15
Artykuł 25 - Koszty kwalifikowalne.....	16
Artykuł 26 - Koszty niekwalifikowalne	19
Artykuł 27 - Kary finansowe.....	20
Artykuł 28 - Warunki płatności.....	21
Artykuł 29 - Zestawienie wydatków i dochodów	23
Artykuł 30 - Podatek od wartości dodanej	24
Artykuł 31 - Niezależny audyt finansowy.....	24
Artykuł 32 - Audyt finansowy Komisji.....	24
Artykuł 33 - Kontrole i inspekcje.....	25

Artykuł 34 - Pomoc państwa.....	25
Artykuł 35 - Zakup gruntu/praw, dzierżawa gruntu.....	25

POSTANOWIENIA WSPÓLNE

CZEŚĆ I - Przepisy prawne i administracyjne

Artykuł 1 - Odniesienia

Wszystkie projekty LIFE+ prowadzone są zgodnie z następującymi przepisami, według hierarchii ważności:

- rozporządzeniem (WE) nr 614/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 maja 2007 r. (LIFE+)¹,
- postanowieniami szczególnymi umowy o dotację wysłanej beneficjentowi koordynującemu do podpisu,
- niniejszymi postanowieniami wspólnymi ujętymi w umowie o dotację,
- propozycją projektu (zwaną dalej „projektem”) określoną w umowie o dotację (załącznik I),

które stanowią integralną część umowy o dotację.

Artykuł 2 - Odpowiedzialna służba Komisji i korespondencja

- 2.1 Do celów wprowadzenia w życie przedstawionych niżej postanowień Komisja reprezentowana jest przez Dyрекcję Generalną ds. Środowiska w osobie swojego urzędnika zatwierdzającego lub urzędnika zatwierdzającego przez subdelegację.
- 2.2 Wszelka korespondencja musi nosić numer identyfikacyjny i tytuł projektu i musi być wysyłana na poniższy adres:

**European Commission
Directorate General Environment
Unit ENV.E.4 - BU-9 2/1
B - 1049 Brussels**

Kopię każdej korespondencji należy przysyłać do zewnętrznego zespołu monitorującego wyznaczonego przez Komisję.

Korespondencję uważa się za otrzymaną przez Komisję w dniu, w którym jest ona formalnie zarejestrowana przez odpowiedzialną jednostkę Komisji wymienioną powyżej.

Artykuł 3 - Uczestnicy

W projektach LIFE+ mogą brać udział cztery rodzaje „uczestników”, w zależności od ich ról i obowiązków:

- beneficjent koordynujący,
- współbeneficjent(ci),
- podmiot(y) współfinansujący(e),

---

¹ Dz.U. L 149 z 9.6.2007, str. 1.

- podwykonawca(y).

Artykuł 4 - Role i obowiązki beneficjenta koordynującego

- 4.1 „Beneficjent koordynujący” oznacza osobę lub podmiot, który ponosi wyłączną prawną i finansową odpowiedzialność wobec Komisji za pełne wdrożenie środków projektu w celu osiągnięcia celów projektu oraz za rozpowszechnienie wyników projektu.
- 4.2 Beneficjent koordynujący otrzymuje od współbeneficjentów, poprzez mandat załączony do umowy o dotację, pełnomocnictwo do występowania w ich imieniu i na ich rzecz przy podpisywaniu z Komisją umowy o dotację oraz ewentualnych dalszych zmian do tej umowy.
- 4.3 Beneficjent koordynujący przyjmuje wszystkie postanowienia umowy zawartej z Komisją.
- 4.4 Na mocy podpisanego mandatu jedynie beneficjent koordynujący jest uprawniony do otrzymywania od Komisji funduszy i rozdzielania sum odpowiednio do uczestnictwa współbeneficjentów w projekcie oraz zgodnie z tym, co określono w umowach zawartych między współbeneficjentami, przewidzianych w art. 4 ust. 8.
- 4.5 Każdorazowo, gdy współbeneficjent/podmiot współfinansujący zmniejsza swój wkład finansowy, beneficjent koordynujący ma obowiązek, w porozumieniu ze swoimi współbeneficjentami, znaleźć niezbędne środki dla zapewnienia prawidłowej realizacji projektu. W żadnym wypadku Komisja nie zwiększa swojego wkładu lub stawki współfinansowania.
- 4.6 Bez uszczerbku dla postanowień zawartych w art. 24 beneficjent koordynujący wnosi wkład finansowy do projektu.
- 4.7 Beneficjent koordynujący jest jedynym punktem kontaktu dla Komisji i jest jedynym uczestnikiem, który bezpośrednio składa Komisji sprawozdanie z technicznego i finansowego przebiegu projektu. W związku z tym beneficjent koordynujący dostarcza Komisji wszelkich niezbędnych sprawozdań, zgodnie z art. 12.
- 4.8 Beneficjent koordynujący zawiera ze wszystkimi współbeneficjentami umowy opisujące ich techniczny i finansowy udział w projekcie. Umowy takie są w pełni zgodne z umową o dotację podpisaną z Komisją, ściśle odwołują się do niniejszych postanowień wspólnych oraz zawierają co najmniej treść opisaną w wytycznych wydanych przez Komisję. Zostaną one podpisane przez beneficjenta koordynującego i współbeneficjentów i zgłoszone Komisji w ciągu dziewięciu miesięcy od daty rozpoczęcia projektu. Postanowienia umowy o dotację wraz z mandatem (art. 5 ust. 2 i 3) są nadrzędne wobec wszelkiej innej umowy między współbeneficjentem a beneficjentem koordynującym, jaka może mieć wpływ na wykonanie powyższej umowy między koordynatorem beneficjentem a Komisją.

Artykuł 5 - Role i obowiązki współbeneficjentów

- 5.1 Współbeneficjentami są wyłącznie organizacje określone w projekcie jako takie i zobowiązane do realizacji projektu w odpowiedniej formie. Współbeneficjent podpisuje umowę przewidzianą w art. 4 ust. 8 i jest bezpośrednio zaangażowany w techniczne wykonanie jednego lub więcej zadań projektu.

- 5.2 Współbeneficjent udziela beneficjentowi koordynującemu, poprzez mandat załączony do umowy o dotację, pełnomocnictwa do występowania w jego imieniu i na jego rzecz przy podpisywaniu z Komisją umowy o dotację oraz ewentualnych dalszych zmian do tej umowy. W związku z tym współbeneficjent upoważnia beneficjenta koordynującego do przyjęcia pełnej odpowiedzialności prawnej za wykonanie umowy.
- 5.3 Współbeneficjent akceptuje postanowienia umowy z Komisją, w szczególności wszystkie postanowienia wpływające na współbeneficjenta i beneficjenta koordynującego. W szczególności uznaje on, że na mocy podpisanego mandatu jedynie beneficjent koordynujący jest uprawniony do otrzymywania funduszy od Komisji i rozdzielania sum odpowiednio do udziału współbeneficjenta w działaniu.
- 5.4 Współbeneficjent czyni wszystko, co w jego mocy, aby pomóc beneficjentowi koordynującemu w wypełnianiu jego zobowiązań wynikających z umowy o dotację. W szczególności współbeneficjent dostarczy tym samym beneficjentowi koordynującemu wszelkich dokumentów lub informacji (technicznych i finansowych), jakie mogą być wymagane, możliwie jak najwcześniej po otrzymaniu żądania od beneficjenta koordynującego.
- 5.5 Każdy współbeneficjent musi wnieść wkład finansowy do projektu i korzysta z wkładu finansowego wnoszonego przez Komisję na warunkach określonych w umowie przewidzianej w art. 4 ust. 8.
- 5.6 Współbeneficjenci nie składają bezpośrednio Komisji sprawozdania z technicznego i finansowego przebiegu projektu, jeżeli Komisja wyraźnie nie żąda tego od nich.

Artykuł 6 - Wspólne obowiązki beneficjenta koordynującego i współbeneficjentów

- 6.1 Beneficjent koordynujący i współbeneficjenci prowadzą bieżące księgi rachunkowe zgodnie ze zwykłymi zasadami księgowości nałożonymi na nich przez prawo i istniejące przepisy. Dla potrzeb identyfikowalności wydatków i dochodów wprowadzony zostaje analityczny system księgowy (analiza miejsc powstawania kosztów). Beneficjent koordynujący i współbeneficjenci zachowują przez cały okres trwania projektu i przez co najmniej pięć lat po ostatniej płatności całą odpowiednią dokumentację pomocniczą dotyczącą wszystkich przedstawionych Komisji wydatków, przychodów i dochodów związanych z projektem, taką jak dokumenty przetargowe, faktury, zamówienia zakupowe, dowody płatności, kwity wypłaty wynagrodzeń, karty ewidencji czasu pracy oraz wszelkie inne dokumenty użyte do kalkulacji i przedstawienia kosztów. Dokumentacja ta powinna być przejrzysta, dokładna i rzetelna i powinna zostać przedłożona Komisji na jej żądanie. Beneficjent koordynujący zachowuje kopie wszystkich pomocniczych dokumentów wszystkich współbeneficjentów.
- 6.2 Beneficjent koordynujący i współbeneficjenci zapewnią, że wszystkie faktury będą zawierać wyraźne odniesienie do projektu, łącząc je z analitycznym systemem księgowym.
- 6.3 Beneficjent koordynujący i współbeneficjenci zapewnią, że wsparcie Wspólnoty zostanie rozreklamowane, jak szczegółowo przedstawiono w art. 13.
- 6.4 Beneficjent koordynujący i współbeneficjenci dzielą się nieodpłatnie know-how niezbędnym do realizacji projektu.

- 6.5 Beneficjent koordynujący nie będzie występował, w kontekście projektu, jako podwykonawca lub dostawca wobec współbeneficjentów. Współbeneficjenci nie będą występować, w kontekście projektu, jako podwykonawcy lub dostawcy wobec beneficjenta koordynującego lub innych współbeneficjentów.

Artykuł 7 - Podmioty współfinansujące projekt

- 7.1 Podmioty współfinansujące wnoszą jedynie wkład finansowy do projektu, nie są bezpośrednio zaangażowane w techniczne wykonanie projektu i nie korzystają ze wspólnotowego finansowania.
- 7.2 Beneficjent koordynujący i/lub jego współbeneficjenci zawierają z podmiotami współfinansującymi umowy niezbędne do zagwarantowania współfinansowania, pod warunkiem że te nie naruszają zobowiązań beneficjenta koordynującego i/lub współbeneficjentów, określonych w umowie o dotację.

Artykuł 8 - Podwykonawcy

- 8.1 W odniesieniu do określonych zadań o ustalonym czasie trwania do projektu mogą być również włączeni podwykonawcy, którzy nie będą uważani za współbeneficjentów.
- 8.2 Podwykonawcy świadczą zewnętrzne usługi beneficjentowi koordynującemu i/lub współbeneficjentom, którzy płacą pełną cenę odpowiadającą świadczonej usłudze.
- 8.3 Podwykonawcy nie wnoszą wkładu finansowego do projektu i dlatego nie korzystają z jakichkolwiek praw do własności intelektualnej, wynikających z projektu.
- 8.4 Każdy publiczny beneficjent koordynujący/współbeneficjent musi udzielać zamówień na podwykonawstwo stosownie do obowiązujących zasad dotyczących zamówień publicznych, zgodnie ze wspólnotowymi dyrektywami dotyczącymi procedur zamówień publicznych.

W przypadku zamówień o wartości przekraczającej 125 000 euro, każdy prywatny beneficjent koordynujący / współbeneficjent zbiera konkurencyjne oferty od potencjalnych podwykonawców i udziela zamówienia oferentowi zapewniającemu najlepszy stosunek ceny do jakości; musi on przy tym przestrzegać zasad przejrzystości i równego traktowania potencjalnych podwykonawców oraz unikać sprzeczności interesów.

Zasady dotyczące udzielania zamówień, o których mowa w poprzednich dwóch akapitach, obowiązują również w przypadku zakupu dóbr trwałych.

- 8.5 Wszystkie faktury wystawiane przez podwykonawców powinny zawierać wyraźne odniesienie do projektu LIFE+ (tj. numer i tytuł lub skrócony tytuł) oraz do zamówienia/podzlecenia wydanego przez beneficjenta koordynującego/współbeneficjenta. Wszystkie faktury powinny także być dostatecznie szczegółowe, aby umożliwić identyfikację pojedynczych pozycji objętych świadczoną usługą (tj. wyraźny opis i koszt każdej pozycji).

Artykuł 9 - Rola zewnętrznych zespołów monitorujących

- 9.1 W celu śledzenia realizacji projektu Komisja wspierana jest przez zewnętrzne zespoły monitorujące. Pomoc zespołów monitorujących polega na śledzeniu i ocenie przebiegu projektu i jego zgodności z ponoszonymi kosztami. Działają one

ściśle jako ciało doradcze Komisji. Zespoły monitorujące powinny być niezależne od projektów. Zespoły monitorujące weryfikują wykonanie projektu i dostarczają ocen sprawozdań składanych Komisji.

- 9.2 Zespoły monitorujące nie są upoważnione do podejmowania jakichkolwiek decyzji w imieniu Komisji. Zalecenie lub stwierdzenie przekazane przez zespoły monitorujące beneficjentowi koordynującemu lub współbeneficjentom nie może być interpretowane jako reprezentujące stanowisko Komisji.
- 9.3 Zewnętrzne zespoły monitorujące działają na zasadach poufności identycznych z zasadami obowiązującymi w stosunkach między uczestnikami projektu a Komisją (jak określono w art. 20).

Artykuł 10 - Odpowiedzialność cywilna

- 10.1 Komisja nie może zostać, w jakichkolwiek okolicznościach ani z jakiegokolwiek powodu, pociągnięta do odpowiedzialności w przypadku roszczeń wynikających z umowy o dotację, dotyczących jakiegokolwiek szkody lub obrażenia powstałego podczas realizacji projektu. Jakiegokolwiek roszczenie o odszkodowanie lub zapłatę, towarzyszące takiej skardze, nie zostanie uznane przez Komisję.
- 10.2 Beneficjent koordynujący uwolni Komisję od wszelkiej odpowiedzialności związanej ze stosunkami z jego współbeneficjentami lub z umowami podpisanymi w tym kontekście.
- 10.3 Beneficjent koordynujący i współbeneficjenci przyjmują wyłączną odpowiedzialność wobec osób trzecich, w tym także odpowiedzialność za jakiegokolwiek rodzaju szkodę doznaną przez nie podczas realizacji projektu.

Artykuł 11 - Konflikt interesów

- 11.1 Beneficjent koordynujący i wszyscy współbeneficjenci zobowiązują się podjąć wszelkie środki niezbędne do tego, aby zapobiec ryzyku sprzeczności interesów, które mogłyby negatywnie wpłynąć na bezstronne i obiektywne wykonanie umowy o dotację. Takie sprzeczności interesów mogłyby zrodzić się w szczególności z interesów ekonomicznych, sympatii politycznych lub narodowych, względów rodzinnych lub emocjonalnych albo innych wspólnych interesów.
- 11.2 Każda sytuacja stanowiąca lub mogąca prowadzić do sprzeczności interesów podczas realizacji umowy o dotację musi bezzwłocznie zostać przedstawiona na piśmie uwadze Komisji. Beneficjent koordynujący oraz wszyscy współbeneficjenci niezwłocznie podejmują wszelkie kroki niezbędne do naprawy tej sytuacji. Komisja zastrzega sobie prawo do sprawdzenia, czy podjęte środki są odpowiednie i może sama podjąć dalsze działanie, jeśli zostanie to uznane za konieczne.

Artykuł 12 - Sprawozdania techniczne z działań

- 12.1 Beneficjent koordynujący musi regularnie informować Komisję o postępach i osiągnięciach projektu LIFE+ poprzez składanie następujących sprawozdań:
  - jednego sprawozdania wstępnego, które ma zostać dostarczone w ciągu dziewięciu miesięcy od rozpoczęcia projektu;
  - jednego sprawozdania końcowego, które ma zostać dostarczone w ciągu trzech miesięcy od zakończenia projektu;

- w przypadku projektów o czasie trwania przekraczającym 24 miesiące i z wkładem Wspólnoty wynoszącym ponad 300 000 euro, jednego sprawozdania śródkresowego, które ma zostać dostarczone wraz z wnioskiem o śródkresowe finansowanie wstępne po osiągnięciu progu określonego w art. 28 ust. 3;
- wszelkich niezbędnych sprawozdań dotyczących postępów, tak aby przerwa między kolejnymi sprawozdaniami nie przekraczała 18 miesięcy.

W drodze wyjątku, jeżeli próg określony w art. 28 ust. 3 jest osiągnięty w ciągu pierwszych dziewięciu miesięcy okresu trwania projektu, sprawozdanie wstępne i sprawozdanie śródkresowe można połączyć w jedną całość.

Komisja może w dowolnym czasie zażądać informacji dotyczących technicznego i/lub finansowego zarządzania projektem.

- 12.2 Forma i treść sprawozdań musi odpowiadać wytycznym wydanym przez Komisję.

Wszystkie sprawozdania powinny zawierać informacje niezbędne dla Komisji do oceny stanu wykonania projektu, przestrzegania planu prac, sytuacji finansowej projektu oraz tego, czy cele projektu zostały osiągnięte lub są jeszcze możliwe do osiągnięcia. Sprawozdania wstępne, śródkresowe i końcowe powinny również zawierać informacje opisane odpowiednio w art. 12 ust. 5 – 7.

- 12.3 Wszystkie raporty, zarówno w wersji papierowej, jak i elektronicznej, są wysyłane równocześnie do Komisji i do zewnętrznego zespołu monitorującego wyznaczonego przez Komisję, przy czym każdy z nich otrzymuje po jednym kompletnym egzemplarzu sprawozdań technicznych wraz z załącznikami oraz po jednym egzemplarzu zestawienia wydatków i dochodów.
- 12.4 Beneficjent koordynujący składa jeden egzemplarz końcowego sprawozdania władzom państwa członkowskiego. Mają one również prawo zażądać egzemplarza sprawozdania śródkresowego.

12.5 Sprawozdanie wstępne

Oprócz informacji wymaganych w art. 12 ust. 2, sprawozdanie wstępne powinno zawierać ocenę, czy cele projektu i plan prac są nadal ważne. Na podstawie sprawozdania wstępnego złożonego przez beneficjenta koordynującego i jeżeli cele projektu nie są osiągalne lub plan prac nie jest wykonalny, Komisja może wszcząć procedurę wcześniejszego zakończenia zgodnie z art. 19.

12.6 Sprawozdanie śródkresowe

Oprócz informacji wymaganych w art. 12 ust. 2, sprawozdanie śródkresowe powinno zawierać zestawienie wydatków i dochodów oraz wystarczające informacje dla umożliwienia wstępnej oceny kwalifikowalności poniesionych dotychczas kosztów.

12.7 Sprawozdanie końcowe

Oprócz informacji wymaganych w art. 12 ust. 2, sprawozdanie końcowe powinno zawierać zestawienie wydatków i dochodów oraz wszelkie informacje niezbędne Komisji do oceny kwalifikowalności poniesionych kosztów oraz trwałości wyników projektu w przyszłości.

Artykuł 13 - Działania komunikacyjne, reklama wsparcia udzielonego przez Wspólnotę oraz produkty audiowizualne

- 13.1 Beneficjent koordynujący i współbeneficjenci podają do wiadomości publicznej projekt i jego wyniki, zawsze nadmieniając przy tym o wsparciu otrzymanym od Wspólnoty. Szczegóły dotyczące tej działalności podawane są w każdym sprawozdaniu z działalności.
- 13.2 Beneficjent koordynujący i współbeneficjenci potwierdzają wsparcie udzielone przez Wspólnotę we wszystkich dokumentach i mediach wytworzonych w ramach projektu, używając logo LIFE dostarczonego przez Komisję. W przypadku materiałów audiowizualnych, w napisach pojawiających się na początku i/lub na końcu zawarta jest wyraźna i czytelna wzmianka o wsparciu dla projektu LIFE (np. „Z udziałem instrumentu finansowego LIFE Wspólnoty Europejskiej”).
- 13.3 Logo LIFE nie może być rozumiane w znaczeniu znaku certyfikowanej jakości lub oznakowania ekologicznego. Jego używanie powinno być ograniczone do działalności propagującej.
- 13.4 Beneficjent koordynujący stworzy projekt strony internetowej lub wykorzysta istniejącą stronę internetową do rozpropagowania działalności związanej z projektem oraz postępów i wyników projektu. Adres strony internetowej, na której główne wyniki projektu są dostępne do wiadomości publicznej, będzie podawany w sprawozdaniach. Ta strona internetowa będzie czynna najpóźniej sześć miesięcy po rozpoczęciu projektu, będzie regularnie aktualizowana i będzie utrzymywana przez co najmniej pięć lat po zakończeniu projektu.
- 13.5 Beneficjent koordynujący i współbeneficjenci postawią i będą utrzymywać tablice ogłoszeń opisujące projekt w lokalizacjach, gdzie jest on wykonywany, w strategicznych miejscach dostępnych i widocznych dla ogółu ludzi. Zawsze widnieć będzie na nich logo LIFE.
- 13.6 W odniesieniu do projektów LIFE+ Przyroda zobowiązania zawarte w art. 13 ust. 2 i 5 stosują się również do logo Natura 2000. Na tablicach ogłoszeń musi być opisane znaczenie projektu w zakresie ustanowienia sieci Natura 2000.
- 13.7 Streszczenie projektu wraz z nazwą i danymi kontaktowymi beneficjenta koordynującego zostanie zamieszczone na stronie internetowej LIFE i udostępnione dla ogółu ludności.
- 13.8 Wszelkie dobra trwale nabyte w ramach projektu będą nosić logo LIFE, chyba że Komisja ustali inaczej.
- 13.9 Bez uszczerbku dla postanowień art. 20 Komisja jest upoważniona do opublikowania w dowolnej formie i w dowolnym środku przekazu, w tym również w Internecie, wszelkich informacji związanych z projektem lub wytworzonych w ramach projektu, jakie uzna za istotne. Beneficjent koordynujący i współbeneficjenci udzielają Komisji niewyłącznego prawa do powielania, dubbingowania w razie potrzeby, rozpowszechniania lub wykorzystywania dowolnego dokumentu audiowizualnego wytworzonego w ramach projektu, w całości lub częściowo, bez ograniczenia czasowego, do celów niekomercyjnych, w tym podczas imprez publicznych. Jednakże Komisja nie będzie uznawana za „koproducenta”. Komisja zastrzega sobie prawo do wykorzystania fotografii przedstawionych w różnorodnych sprawozdaniach, o których mowa w art. 12, do zilustrowania dowolnego wytworzonego przez siebie

materiału informacyjnego. Zobowiązuje się ona do przywołania ich źródła przez podanie numeru referencyjnego projektu.

Artykuł 14 - Dane przestrzenne

Elektroniczne narzędzia, które obejmują dane przestrzenne i zostały wytworzone w ramach projektu LIFE+, muszą być zgodne z dyrektywą 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 14 marca 2007 r. ustanawiającej infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE)².

Artykuł 15 - Zmiana umowy

- 15.1 Beneficjent koordynujący poinformuje Komisję, w sprawozdaniach technicznych lub pismem, o wszelkich zmianach projektu określonego szczegółowo w umowie o dotację. Zmiany, które zasadniczo zmieniałyby ogólne cele projektu, poddawałyby w wątpliwość decyzję o przyznaniu dotacji lub byłyby sprzeczne z zasadą równego traktowania wnioskodawców, nie zostaną zaakceptowane.
- 15.2 Gdy zmiany są znaczne, musi być wydana przez Komisję pisemna dodatkowa umowa. Znacznymi zmianami są:
- istotne zmiany charakteru lub treści działań i/lub zadań;
  - zmiany statusu prawnego beneficjenta koordynującego lub współbeneficjenta;
  - zmiany struktury partnerstwa w ramach projektu;
  - zmiany czasu trwania projektu;
  - zmiany przewidywanego budżetu projektu, zwiększające o ponad 10% i 30 000 euro koszty przewidziane w jednej lub więcej kategorii wydatków. Progi te stosują się do każdej z trzech podkategorii dóbr trwałych. Nie stosują się one do kategorii „koszty ogólne”, dla której limit określony w art. 25 ust. 13 nie może zostać przekroczony.
- 15.3 W przypadkach przewidzianych w art. 15 ust. 2 beneficjent koordynujący składa formalny wniosek o zmiany zgodnie z wytycznymi wydanymi przez Komisję. Gdy wniosek o zmiany zawiera modyfikacje dotyczące partnerstwa w ramach projektu i/lub budżetu udostępnionego przez współbeneficjenta lub podmiot współfinansujący, wniosek o modyfikacje podpisuje również zainteresowany współbeneficjent / podmiot współfinansujący. Komisja zastrzega sobie prawo do przyjęcia lub odrzucenia wniosku i może postanowić, aby nie rozpatrywać wniosku otrzymanego później niż trzy miesiące przed zakończeniem projektu.

Artykuł 16 - Opóźnienie realizacji

- 16.1 Datą rozpoczęcia projektu jest data podana w postanowieniach szczególnych umowy o dotację, bez względu na daty podpisania umowy o dotację lub zapłaty pierwszej sumy finansowania wstępnego.
- 16.2 Beneficjent koordynujący informuje Komisję, niezwłocznie i z podaniem pełnych szczegółów, o każdym zdarzeniu, które może utrudnić lub opóźnić realizację projektu. Zainteresowane strony uzgadniają środki, które należy podjąć.

---

² Dz.U. L 108 z 25.4.2007, str. 1.

- 16.3 Komisja zastrzega sobie prawo do rozwiązania umowy o dotację lub cofnięcia dotacji w razie wystąpienia znaczącego opóźnienia, które mogłoby doprowadzić do obniżenia wartości wyników.

Artykuł 17 - Przesunięcie terminu zakończenia

- 17.1 Przesunięcia terminu zakończenia projektu można dokonać tylko z uwagi na niemożliwe do przewidzenia, wyjątkowe okoliczności, które przez pewien okres uniemożliwiają wykonanie jednego lub więcej działań związanych z projektem.
- 17.2 Wniosek o przesunięcie terminu zakończenia projektu musi zostać złożony zgodnie z Wytycznymi wydanymi przez Komisję i musi zawierać wystarczające informacje, aby Komisja mogła ocenić uzasadnienie opóźnień oraz wykonalność skorygowanego planu prac. Komisja zastrzega sobie prawo do przyjęcia lub odrzucenia wniosku i może postanowić, aby nie rozpatrywać wniosku otrzymanego później niż trzy miesiące przed zakończeniem projektu.

Artykuł 18 - Braki w wykonaniu oraz usterki techniczne

Komisja zastrzega sobie prawo do zmniejszenia sumy odpowiedniego wspólnotowego współfinansowania, jeżeli w wykonaniu działań projektowych wystąpią istotne braki jakościowe lub ilościowe.

Artykuł 19 - Rozwiązanie projektu

- 19.1 Komisja może rozwiązać umowę o dotację bez jakiegokolwiek odszkodowania z jej strony:
- w razie, gdy beneficjent koordynujący, bez ważnego powodu technicznego lub ekonomicznego, nie wypełni istotnego zobowiązania spoczywającego na nim na mocy warunków umowy o dotację;
  - w przypadku zdarzenia *siły wyższej* lub jeżeli działanie zostało zawieszona w wyniku wyjątkowych okoliczności;
  - jeżeli stanie się oczywiste, że projekt nie osiągnie swoich celów; lub
  - jeżeli beneficjent koordynujący jest odpowiedzialny za istotne nieprawidłowości w zarządzaniu projektem.
- 19.2 Do celów rozwiązania projektu Komisja zastosuje procedurę standardową lub procedurę nadzwyczajną.
- 19.3 Procedura standardowa
- Komisja wysyła pocztą poleconą pierwsze pismo, w którym podaje, że wszczęta została procedura rozwiązania, wyjaśnia jej powody, nakazuje beneficjentowi koordynującemu wypełnienie zobowiązań ustanowionych mocą umowy o dotację oraz wzywa go do udzielenia odpowiedzi w ciągu trzydziestu dni od otrzymania tego pierwszego pisma.
  - Po dokonaniu oceny ewentualnych uwag przedstawionych przez beneficjenta koordynującego Komisja anuluje lub zawiesza procedurę rozwiązania bądź wysyła pocztą poleconą drugie pismo, w którym powiadamia beneficjenta koordynującego o tym, że projekt został rozwiązany i ustala nowy termin zakończenia projektu.

Jeżeli Komisja nie otrzyma odpowiedzi na pierwsze swoje pismo w ciągu trzydziestu dni od daty jego doręczenia, projekt zostaje uznany za zakończony w tymże terminie.

We wszystkich przypadkach, gdy procedura kończy się rozwiązaniem projektu, sprawozdanie końcowe należy złożyć w ciągu trzech miesięcy od nowej daty zakończenia projektu.

19.4 Procedura nadzwyczajna

Komisja może rozwiązać umowę o dotację ze skutkiem natychmiastowym, bez zachowania okresu wypowiedzenia i bez zapłaty odszkodowania jakiegokolwiek rodzaju, jeżeli:

- przedsiębiorstwo beneficjenta koordynującego zostało uznane za upadłe, zostało zlikwidowane lub jest przedmiotem podobnego postępowania;
- beneficjent koordynujący rozmyślnie złożył fałszywe lub niepełne oświadczenia, aby uzyskać wspólnotowy wkład finansowy przewidziany w umowie;
- beneficjent koordynujący, świadomie lub przez niedopatrzenie, dopuścił się istotnej nieprawidłowości w wykonywaniu umowy, która powoduje lub mogłaby spowodować stratę dla budżetu Wspólnoty;
- beneficjent koordynujący dopuścił się oszustwa, korupcji lub innego niezgodnego z prawem czynu ze szkodą dla finansowych interesów Wspólnoty; lub
- beneficjent koordynujący został uznany za winnego popełnienia przestępstwa dotyczącego etyki zawodowej na mocy prawomocnego wyroku sądu albo dopuścił się poważnego uchybienia w ramach swojej działalności zawodowej, które zostało dowiedzione za pomocą wszelkich środków dowodowych.

W takim przypadku Komisja pismem wysłanym pocztą poleconą powiadamia beneficjenta koordynującego o tym, że projekt został rozwiązany ze skutkiem natychmiastowym. Sprawozdanie końcowe należy złożyć w ciągu trzech miesięcy od nowej daty zakończenia projektu.

19.5 Rozwiązanie umowy o dotację z powodu nieprawidłowości finansowych pozostaje bez uszczerbku dla zastosowania innych środków administracyjnych lub kar, jakie mogą być nałożone zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE, Euratom) nr 2988/95 z dnia 18 grudnia 1995 r. w sprawie ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich³.

W przypadku rozwiązania umowy o dotację Komisja może zażądać pełnego lub częściowego zwrotu wypłaconych wcześniej sum. Do określenia kwoty wydatków kwalifikowalnych zostaną wzięte pod uwagę tylko dane dostępne na zakończenie procedur opisanych w art. 19 ust. 3 i 4.

19.6 Beneficjent koordynujący może zakończyć projekt w dowolnym czasie wydając formalne pisemne wypowiedzenie, pod warunkiem że istnieją ważne powody ekonomiczne lub techniczne. Beneficjent koordynujący zobowiązany jest przedstawić sprawozdanie końcowe najpóźniej trzy miesiące po wyżej wymienionym pisemnym wypowiedzeniu, opisujące stan wykonania projektu oraz powody jego zakończenia, wraz z końcowym zestawieniem wydatków i

---

³ Dz.U. L 312 z 23.12.1995, str. 1.

dochodów, na podstawie którego Komisja określi kwotę wydatków kwalifikowalnych. Jeżeli nie zostaną podane powody lub jeżeli Komisja nie zaakceptuje powodów, zostanie uznane, że beneficjent koordynujący rozwiązał niniejszą umowę niewłaściwie i Komisja może zażądać zwrotu wcześniej wypłaconych sum.

Artykuł 20 - Poufność

Komisja oraz beneficjent koordynujący/współbeneficjenci zobowiązują się do zachowania poufności każdego dokumentu, informacji lub innych materiałów przekazanych im w poufności, a których ujawnienie mogłoby wyrządzić szkodę drugiej stronie. Strony pozostają związane tym zobowiązaniem po dacie zakończenia projektu. Dane osobowe zawarte w projekcie zostają umieszczone w elektronicznym narzędziu do zarządzania, udostępnionym Komisji Europejskiej, innym instytucjom UE oraz zewnętrznemu zespołowi monitorującemu, którzy są związani umową o poufności. To narzędzie do zarządzania służy wyłącznie do zarządzania projektami LIFE.

Artykuł 21 - Ochrona danych

- 21.1 Beneficjent koordynujący ma prawo dostępu do będących w posiadaniu Komisji danych i informacji, które dotyczą jego projektu, oraz żądania ewentualnych sprostowań.
- 21.2 Komisja, beneficjent koordynujący oraz współbeneficjenci respektują rozporządzenie (WE) nr 45/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2000 r. o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje i organy wspólnotowe i o swobodnym przepływie takich danych⁴.
- 21.3 Bez uszczerbku dla postanowień art. 20 beneficjent koordynujący jest świadomy zobowiązań ustalonych rozporządzeniem (WE) nr 1049/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 maja 2001 r. w sprawie publicznego dostępu do dokumentów Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji⁵.

Artykuł 22 - Prawo własności i wykorzystanie wyników

- 22.1 Beneficjent koordynujący i/lub jego współbeneficjenci są właścicielami dokumentów, wynalazków, które mogą być lub są opatentowane, oraz wiedzy fachowej zdobytej w związku z projektem.
- 22.2 Komisja, mając na uwadze promowanie stosowania technik i modeli korzystnych dla środowiska, przywiązuje duże znaczenie do udostępnienia przez beneficjenta koordynującego tych dokumentów, patentów i know-how we Wspólnocie, gdy tylko staną się one dostępne, na niedyskryminujących i rozsądnych warunkach handlowych.
- 22.3 Komisja oczekuje, że beneficjent koordynujący i/lub jego współbeneficjenci będą stosować się do art. 22 ust. 2 przez okres pięciu lat po zakończeniu projektu.
- 22.4 Gdyby beneficjent koordynujący bez uzasadnionych powodów odmówił udzielenia dostępu do tych produktów lub udzielenia licencji na niniejszych

---

⁴ Dz.U. L 8 z 12.1.2001, str. 1.

⁵ Dz.U. L 145 z 31.5.2001, str. 43.

warunkach, Komisja zastrzega sobie prawo do zastosowania postanowień określonych w art. 19 lub, jeżeli projekt zakończył się, do zażądania pełnego lub częściowego zwrotu sumy wkładu finansowego Wspólnoty.

Artykuł 23 - Prawo i sąd właściwy

Wkład finansowy Wspólnoty regulowany jest przez warunki umowy o dotację, stosowne zasady wspólnotowe oraz, pomocniczo, przez przepisy prawa Belgii odnoszące się do dotacji.

Beneficjent koordynujący może wszcząć postępowanie sądowe w stosunku do decyzji Komisji dotyczących zastosowania postanowień umowy o dotację oraz ustaleń dotyczących jej wykonania przed Sądem Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich, a w przypadku odwołania, przed Trybunałem Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich.

CZEŚĆ II - Przepisy finansowe

Artykuł 24 - Wspólnotowy wkład finansowy do projektu

- 24.1 Kwotę wspólnotowego wkładu finansowego wyznacza się przez zastosowanie procentu określonego w umowie o dotację do poniesionych kwalifikowalnych kosztów.
- 24.2 Całkowita kwota wypłacona przez Wspólnotę beneficjentowi koordynującemu w żadnym przypadku nie może przekraczać maksymalnej kwoty ustalonej dla wspólnotowego wkładu finansowego w umowie o dotację, nawet jeżeli całkowite kwalifikowalne koszty projektu przekraczają budżet ustalony w umowie o dotację.
- Beneficjent koordynujący zapewnia, że żadne inne bezpośrednie lub pośrednie fundusze Unii Europejskiej nie zostaną użyte do finansowania projektu. Jeżeli wystąpi taka sytuacja podczas realizacji projektu, beneficjent koordynujący musi niezwłocznie poinformować Komisję o środkach, jakie zamierza podjąć, aby spełnić swoje zobowiązanie. Źródła finansowania projektu sprawdza niezależny audytor przewidziany w art. 31.
- 24.3 Nie naruszając zobowiązań ustalonych w art. 4 ust. 6 i art. 5 ust. 5, beneficjent koordynujący i współbeneficjenci zgadzają się z tym, że celem ani też skutkiem wkładu finansowego Wspólnoty nie może być tworzenie zysku. Zysk definiuje się jako nadwyżkę wpływów nad kosztami projektu, gdy złożono jest wniosek o ostateczną płatność.
- 24.4 Wpływy definiuje się jako fundusze otrzymane od Komisji, współbeneficjentów i podmiotów współfinansujących oraz dochody bezpośrednie wytworzone wyłącznie i bezpośrednio przez projekt (np. opłaty za uczestnictwo w konferencjach, sprzedaż drewna, itp.).
- Beneficjent koordynujący musi zapewnić, że jakiegokolwiek wpływy wytworzone przez projekt i podczas jego wykonywania nie będą liczone jako dochód bezpośredni projektu.
- Taki dochód bezpośredni będzie zawsze wykazany, a Komisja zmniejszy kwotę swojego wkładu finansowego, tak aby zrównoważyć całkowite przychody w stosunku do całkowitych wydatków.
- 24.5 Bez uszczerbku dla prawa do rozwiązania umowy na podstawie art. 19 oraz bez uszczerbku dla prawa Komisji do zastosowania kar, o których mowa w art. 27, jeżeli działanie nie jest wykonane lub jest wykonane niezadowolająco, częściowo lub z opóźnieniem, Komisja może proporcjonalnie zmniejszyć pierwotnie przewidziany wkład Wspólnoty stosownie do faktycznego wykonania działania na warunkach określonych w umowie o dotację.
- 24.6 Konto lub subkonto bankowe używane przez beneficjenta koordynującego musi umożliwiać identyfikację funduszy wpłacanych przez Komisję. Jeżeli fundusze wpłacone na to konto przynoszą odsetki lub równorzędne korzyści na podstawie przepisów prawa państwa, na którego terytorium konto jest otwarte, takie odsetki lub korzyści zostają odzyskane przez Komisję, jak określono w art. 24 ust. 7, jeżeli są wytworzone przez kwoty wpłat zaliczkowych.
- 24.7 Beneficjent koordynujący informuje Komisję o sumie odsetek lub równoważnych korzyści wytworzonych przez kwotę płatności zaliczkowej, jaką otrzymał on od

Komisji. Powiadomienie to musi być dokonane wtedy, gdy składany jest wniosek o płatność pozostałej kwoty dotacji. Odsetki nie są traktowane jako dochód bezpośredni projektu i zostaną odzyskane przez Komisję poprzez potrącenie ich od pozostałej do zapłaty kwoty.

Ponadto, gdy kwota płatności zaliczkowej przekracza 750 000 euro, odsetki lub równoważne korzyści uzyskane na koniec roku kalendarzowego zostaną zgłoszone Komisji przez beneficjenta koordynującego do 31 stycznia następnego roku. Odsetki takie zostaną odzyskane za pomocą nakazu zwrotu środków.

Wyjątkowo, gdy kwota płatności zaliczkowej jest niższa od 50 000 euro, narosłe odsetki nie są należne Komisji.

Odsetki uzyskane z kwot płatności zaliczkowej zapłaconych państwom członkowskim nie są należne Komisji.

- 24.8 Beneficjent koordynujący i jego ewentualni współbeneficjenci zgadzają się z tym, że wkład finansowy Wspólnoty nie stanowi roszczenia wobec Komisji, w związku z czym nie może być w jakikolwiek sposób przydzielony innemu organowi lub przeniesiony na osobę trzecią.

Artykuł 25 - Koszty kwalifikowalne

- 25.1 Aby koszty mogły być uznane za kwalifikowalne, muszą one:

- zostać przewidziane w budżecie projektu lub zatwierdzone poprzez zmianę umowy o dotację;
- być bezpośrednio związane z i niezbędne dla realizacji projektu objętego umową o dotację;
- być rozsądne i odpowiadać zasadom dobrego zarządzania finansowego, w szczególności pod względem stosunku wartości do ceny oraz efektywności kosztów;
- odpowiadać wymogom stosownego ustawodawstwa w zakresie podatków i ubezpieczeń społecznych; oraz
- zostać rzeczywiście poniesione w ciągu okresu trwania projektu określonego w umowie o dotację, być odnotowane w księgach lub dokumentach podatkowych beneficjenta koordynującego lub współbeneficjentów oraz być możliwe do określenia i zweryfikowania.

Koszt uważa się za poniesiony w ciągu okresu trwania projektu, jeżeli:

- prawne zobowiązanie zapłaty zostało zaciągnięte po podpisaniu umowy o dotację przez Komisję;
- wykonywanie odpowiedniego działania rozpoczęło się po dniu rozpoczęcia projektu i zostało zakończone przed dniem jego zakończenia (jedyne wyjątki to koszt gwarancji bankowej obejmującej okres po podpisaniu umowy o dotację a przed rozpoczęciem projektu i sześć miesięcy po dniu zakończenia projektu oraz koszt niezależnego audytu, o którym mowa w art. 31); oraz
- koszt został w pełni zapłacony przed złożeniem końcowego finansowego zestawienia wydatków i dochodów.

- 25.2 Koszty osobowe nalicza się w stosunku do rzeczywistego czasu poświęconego na projekt. Są one obliczane na podstawie rzeczywistych wynagrodzeń brutto powiększonych o obowiązkowe składki na ubezpieczenia społeczne oraz

wszelkie inne koszty ustawowe zawarte w wynagrodzeniu, lecz z wyłączeniem wszelkich innych kosztów. Czas, jaki każdy pracownik spędza pracując przy projekcie jest regularnie rejestrowany przy pomocy kart ewidencji czasu pracy lub równoważnego systemu rejestracji czasu pracy ustanowionego i regularnie certyfikowanego przez beneficjenta koordynującego / współbeneficjenta.

Umowy o świadczenie usług zawarte z osobami fizycznymi mogą być zaliczane do tej kategorii pod warunkiem, że dana osoba pracuje w siedzibie i pod nadzorem beneficjenta koordynującego/współbeneficjenta oraz pod warunkiem, że taka praktyka jest zgodna z właściwym krajowym ustawodawstwem. Czas, jaki każda osoba spędza pracując przy projekcie jest regularnie rejestrowany przy pomocy kart ewidencji czasu pracy lub równoważnego systemu rejestracji czasu pracy ustanowionego i regularnie certyfikowanego przez beneficjenta koordynującego / współbeneficjenta. Kwalifikowalny koszt równy jest rzeczywistej kwocie wypłaty dokonanej danej osobie w odniesieniu do projektu.

Koszty wynagrodzeń urzędników publicznych mogą być finansowane tylko w zakresie, w jakim odnoszą się one do czynności związanych z realizacją projektu, których odnośny podmiot publiczny nie wykonywałby, gdyby przedmiotowy projekt nie został podjęty. Personel, o którym tu mowa, musi być specjalnie oddelegowany do projektu i musi stanowić dodatkowy koszt w stosunku do istniejącego stałego personelu. Ponadto suma wkładów finansowych podmiotów publicznych (jako beneficjenta koordynującego i/lub współbeneficjenta) do projektu musi przewyższać (o co najmniej 2%) sumę kosztów wynagrodzeń urzędników obciążających projekt.

25.3 Koszty podróży i utrzymania są naliczane zgodnie z wewnętrznymi regułami beneficjenta koordynującego lub współbeneficjenta.

25.4 Koszty pomocy zewnętrznej związane są z kosztami podwykonawstwa (prace podejmowane przez zewnętrzne przedsiębiorstwa, wynajem sprzętu lub infrastruktury, itp.).

Koszty związane z zakupem lub leasingiem (w przeciwieństwie do wynajmu) sprzętu trwałego użytku, infrastruktury lub materiałów dostarczanych na podstawie umowy o podwykonawstwo, nie obciążają pozycji budżetu przeznaczonej dla pomocy zewnętrznej. Koszty te wykazywane są oddzielnie w odpowiednich liniach budżetowych.

Do tej kategorii zaliczane są koszty audytu przeprowadzanego przez niezależnego audytora.

25.5 Koszty amortyzacji dotyczące dóbr trwałych uwzględnia się tylko wówczas, gdy dobra trwale są:

- umieszczone w inwentarzu środków trwałych beneficjenta koordynującego lub współbeneficjenta,
- traktowane jako wydatki inwestycyjne zgodnie z przepisami podatkowymi i zasadami rachunkowości stosującymi się do beneficjenta koordynującego lub współbeneficjentów w projekcie,
- zakupione lub wypożyczone według normalnych stawek rynkowych.

25.6 Nie naruszając określonych zobowiązań ustalonych w art. 25 ust. 7 i 9, beneficjent koordynujący/współbeneficjent stosuje swoje wewnętrzne standardy/zasady rachunkowości do obliczania kwalifikowalnych odpisów amortyzacyjnych, biorąc pod uwagę rodzaj infrastruktury/urządzeń, datę ich

zakupu/produkcji/dzierżawy, czas trwania projektu oraz stopień rzeczywistego wykorzystania do celów projektu. Niezależny audytor zgodnie z wymogami art. 31 potwierdza, że rzeczywiste odpisy amortyzacyjne, które są zarejestrowane w systemach księgowych beneficjenta koordynującego / współbeneficjentów, są wykazane jako wydatki związane z projektem.

Jednakże te kwalifikowalne odpisy amortyzacyjne ograniczone są do następujących pułapów:

- koszty infrastruktury: 25% całkowitego kosztu zakupu;
- koszty urządzeń: 50% całkowitego kosztu zakupu.

25.7 W drodze wyjątku od art. 25 ust. 6, w odniesieniu do projektów finansowanych w ramach inicjatywy LIFE+ Polityka i zarządzanie w zakresie ochrony środowiska oraz LIFE+ Różnorodność biologiczna, pułapy nie obowiązują w stosunku do prototypów, w przypadku których 100% kosztów zakupu kwalifikuje się do współfinansowania.

Prototyp jest to infrastruktura i/lub urządzenie, które zostało stworzone specjalnie na potrzeby realizacji projektu i które nigdy nie było wprowadzone do obrotu handlowego i/lub nie jest dostępne jako seryjny produkt. Prototyp musi odgrywać zasadniczą rolę w działaniach demonstracyjnych związanych z projektem. Wykazywane mogą być tylko komponenty zakupione i używane w ciągu okresu trwania projektu.

Prototyp nie może być używany do celów komercyjnych w ciągu okresu trwania projektu i przez pięć lat po zakończeniu projektu. Gdyby prototyp lub dowolny z jego składników miał być użyty do celów komercyjnych (tj. sprzedaży, wydzierżawienia, wynajęcia bądź wytwarzania towarów lub świadczenia usług) podczas trwania lub w ciągu pięciu lat od zakończenia projektu, musi to zostać zgłoszone. Koszt stworzenia prototypu zostanie wówczas zamortyzowany zgodnie z art. 25 ust. 5 i 6.

25.8 Odpisy amortyzacyjne dotyczące dóbr trwałych nabytych przed dniem rozpoczęcia projektu zostaną uznane za niekwalifikowalne. Koszty takie uznaje się za ujęte w kategorii „kosztów ogólnych”.

25.9 W przypadku projektów LIFE+ Przyroda wydatki poniesione na dobra trwałe przez władze publiczne lub pozarządowe / prywatne niekomercyjne organizacje, nierozłącznie związane z wykonaniem projektu i użyte w znaczącym stopniu w ciągu okresu jego trwania, uważa się za kwalifikowalne w całości. Kwalifikowalność taka uzależniona jest od zobowiązania się beneficjenta koordynującego i współbeneficjentów do dalszego przydzielania tych towarów nieodwołalnie do działań związanych z ochroną przyrody po zakończeniu projektu współfinansowanego w ramach programu LIFE+ Przyroda.

25.10 W przypadku projektów LIFE+ Przyroda koszty związane z zakupami i dzierżawami gruntu / praw są kwalifikowalne i są rozliczane oddzielnie od dóbr trwałych. Zastosowanie mają postanowienia art. 35.

25.11 Wydatki na materiały zużywalne odnoszą się do zakupu, produkcji, naprawy lub użycia dowolnego materiału, towarów lub urządzeń, które:

- nie są ujęte w inwentarzu środków trwałych beneficjenta koordynującego lub współbeneficjentów w projekcie;

- nie są traktowane jako wydatek inwestycyjny zgodnie z przepisami podatkowymi i zasadami rachunkowości stosującymi się do beneficjenta koordynującego i współbeneficjentów w projekcie;
  - są konkretnie związane z realizacją projektu (jednakże ogólne biurowe materiały/artykuły uważa się za ujęte w kategorii „kosztów ogólnych”).
- 25.12 Pozostałe koszty oznaczają wszelkie koszty niezbędne dla projektu, niewchodzące w zakres określonej kategorii. Wykazane wydatki muszą być możliwe do zweryfikowania i nie mogą być wyższe od rzeczywistych kosztów. Koszty poniesione przy wykonaniu gwarancji bankowej, gdy jest ona wymagana przez Komisję, są zaliczone do tej kategorii.
- 25.13 Koszty ogólne są kwalifikowalne dla finansowania stawką ryczałtową do maksymalnej wysokości 7% całkowitej kwoty faktycznie poniesionych kwalifikowalnych kosztów bezpośrednich, z wyłączeniem kosztów zakupu/dzierżawy gruntów. Nie muszą one być poparte dokumentami księgowymi. Są one kwalifikowalne jako koszty pośrednie, które mają pokryć ogólne koszty pośrednie potrzebne do zatrudnienia, zarządzania, przysposobienia i wsparcia, bezpośrednio lub pośrednio, personelu pracującego przy projekcie.

Artykuł 26 - Koszty niekwalifikowalne

Poniższe koszty nie są uważane za kwalifikowalne i dlatego nie są ujęte przez Komisję w kalkulacji całkowitego kwalifikowanego kosztu:

- wszelki koszt poniesiony na działanie, które korzysta z pomocy udzielonej w ramach innych instrumentów finansowych Wspólnoty;
- koszty poniesione w odniesieniu do działań nieprzewidzianych w projekcie lub do modyfikacji działań, dla których nie wydano dodatkowej pisemnej umowy przewidzianej w art. 15;
- koszty poniesione na zakup dóbr trwałych lub na produkcję materiałów komunikacyjnych, w tym tablic ogłoszeniowych i stron internetowych, nieoznaczonych logo LIFE (oraz, w stosownym przypadku, logo Natura 2000);
- koszty, na pokrycie których beneficjent koordynujący i/lub współbeneficjent otrzymuje już od Komisji dotację operacyjną w danym okresie;
- wszelkie koszty związane z dowolnym działaniem, które można uznać za środek wyrównawczy, który jest obowiązkiem państwa członkowskiego i który został postanowiony w odniesieniu do dyrektywy ptasiej i dyrektywy siedliskowej;
- koszty związane z planami zarządzania, planami działań lub podobnymi planami, sporządzonymi lub zmodyfikowanymi w kontekście projektu LIFE+, jeżeli dany plan nie funkcjonuje w sensie prawnym przed dniem zakończenia projektu. Obejmuje to wykonanie przed dniem zakończenia projektu wszystkich kroków proceduralnych/prawnych w państwach członkowskich, w których takie procedury są przewidziane;
- koszty zaliczane do dowolnej kategorii wydatków, przewyższające wydatki przewidziane w budżecie powiększone o 10% i 30 000 euro (jak określono w art. 15 ust. 2);
- koszty fakturowane między współbeneficjentami i między współbeneficjentami a beneficjentem koordynującym;

- koszty, które wynikają z transakcji między działami współbeneficjentów lub beneficjenta koordynującego, oprócz przypadku, gdy można wykazać, iż transakcje takie stanowią najlepsze wykorzystanie środków finansowych i wykluczają wszelkie elementy zysku, VAT oraz koszty ogólne;
- straty na różnicach kursowych;
- nakłady zbędne lub zmarnowane;
- wydatki na dystrybucję, wprowadzanie do obrotu i reklamę w celu promowania produktów lub na działania handlowe, oprócz przypadków, gdy jest to wyraźnie zaznaczone w projekcie;
- wszelkie rezerwy na możliwe przyszłe straty lub obciążenia;
- płatności odsetek;
- wątpliwe wierzytelności;
- finansowe wydatki lub koszty związane z poszukiwaniem / pozyskiwaniem alternatywnych źródeł współfinansowania;
- wydatki na cele reprezentacyjne, z wyjątkiem, gdy takie koszty są przyjęte jako w pełni i wyłącznie niezbędne do realizacji prac w ramach projektu;
- wszelkie koszty związane z innymi projektami finansowanymi przez osoby trzecie;
- ofiarowane środki lub usługi, w tym prace wolontariackie;
- koszty podróży i zakwaterowania oraz wszelkie formy wynagrodzenia na rzecz przedstawicieli instytucji wspólnotowych oraz zewnętrznych zespołów monitorujących;
- nakłady inwestycyjne na główną infrastrukturę;
- podstawowe badania naukowe;
- opłaty licencyjne lub patentowe albo inne opłaty związane z ochroną praw własności intelektualnej;
- koszty procedur rejestracji EMAS i ECOLABEL (oznakowania ekologicznego produktów);
- zakup gruntu, jeżeli nie odpowiada warunkom określonym w art. 35.

Lista ta nie jest wyczerpująca.

Artykuł 27 - Kary finansowe

Na mocy rozporządzenia finansowego mającego zastosowanie do budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich⁶ każdy beneficjent koordynujący, co do którego uznano, że w poważnym stopniu nie wywiązał się ze swoich zobowiązań, podlega karom finansowym w wysokości 10 – 20% wartości odnośnej dotacji, z należyтым uwzględnieniem zasady proporcjonalności. Beneficjent koordynujący zostaje powiadomiony na piśmie listem poleconym o decyzji Komisji o zastosowaniu takich kar finansowych.

---

⁶ Dz.U. L 248 z 16.9.2002, str. 1 oraz Dz.U. L 390 z 30.12.2006, str. 1

Artykuł 28 - Warunki płatności

- 28.1 Wkład finansowy Wspólnoty jest wypłacany w dwu lub trzech ratach.
- 28.2 Pierwsza płatność zaliczkowa wynosi 40% kwoty maksymalnego wkładu finansowego Wspólnoty. Kwota tej płatności jest zwiększona do 50% dla projektów o okresie realizacji krótszym niż 24 miesiące lub dla kwoty wspólnotowego wkładu mniejszej niż 300 000 euro. Każdy wkład zostaje wypłacony w ciągu 45 dni od otrzymania:
- umowy o dotację podpisanej przez obydwie strony;
  - podpisanego wniosku o płatność wskazującego nazwę i adres beneficjenta koordynującego, nazwę i adres banku, dane dotyczące rachunku bankowego, oznaczenie projektu;
  - w zależności od kondycji finansowej beneficjenta koordynującego, ocenionej podczas fazy selekcji, na etapie rewizji Komisja może zażądać gwarancji wydanej przez bank lub towarzystwo ubezpieczeniowe. Gwarancja ta będzie równa kwocie pierwszej płatności zaliczkowej i obejmie okres trwania projektu plus sześć miesięcy. W przypadku przedłużenia projektu jej ważność zostanie przedłużona. W wyjątkowych przypadkach gwarancja ta może zostać zastąpiona kilkoma wspólnymi gwarancjami osoby trzeciej. Gwarancja musi mieć format określony w załączniku II.
- 28.3 Średniookresowa płatność zaliczkowa, wynosząca 30% kwoty maksymalnego wkładu finansowego Wspólnoty, wypłacana jest dla projektów o okresie realizacji dłuższym niż 24 miesiące i dla kwoty wkładu Wspólnoty wyższej od 300 000 euro. Płatność ta dokonywana jest pod warunkiem, że zostało zużyte co najmniej 150% pierwszej płatności zaliczkowej (jako procent poniesionych kosztów) i że wniosek o płatność został złożony co najmniej dziewięć miesięcy przed dniem zakończenia projektu. Płatność dokonywana jest po zatwierdzeniu przez Komisję sprawozdania wstępnego, śródkresowego sprawozdania technicznego oraz zestawienia wydatków i dochodów przewidzianych w art. 12.
- W wyjątkowych przypadkach, gdy pierwsza płatność zaliczkowa nie została dokonana, beneficjent koordynujący może ubiegać się o śródkresową płatność zaliczkową, pod warunkiem że została wydana kwota w wysokości co najmniej 60% maksymalnego wkładu finansowego przewidzianego w warunkach szczególnych. Kwota tej płatności zostaje następnie wyznaczona przez zastosowanie określonego w umowie o dotację procentu do kwalifikowalnych kosztów poniesionych na dzień odpowiadający dacie śródkresowego sprawozdania technicznego oraz zestawienia wydatków i dochodów.
- Na zatwierdzenie śródkresowego sprawozdania technicznego i śródkresowego zestawienia wydatków i dochodów oraz na dokonanie płatności Komisja ma 105 dni począwszy od dnia otrzymania:
- podpisanego wniosku o płatność wskazującego nazwę i adres beneficjenta koordynującego, nazwę i adres banku, dane dotyczące rachunku bankowego, żadaną kwotę, numer referencyjny projektu oraz wskazane przez beneficjenta koordynującego oznaczenie identyfikujące płatność;
  - urzędowego numeru rejestracyjnego, nazwy organizacji oraz nazwiska i adresu audytora, gdy jest on wymagany przez art. 31;
  - odpowiedniego zestawienia wydatków i dochodów oraz śródkresowego sprawozdania (art. 12).

Jeżeli w tym terminie nie zostaną otrzymane żadne uwagi Komisji, śródkresowe sprawozdanie techniczne uważa się za zatwierdzone. Zatwierdzenie sprawozdania dołączonego do wniosku o płatność w żaden sposób nie oznacza uznania prawidłowości lub autentyczności, kompletności i poprawności oświadczeń i zawartych w nich informacji.

- 28.4 Pozostała kwota (płatność końcowa) jest wypłacana po zatwierdzeniu przez Komisję zarówno końcowego sprawozdania technicznego, jak i zestawienia wydatków i dochodów przewidzianych w art. 12.

Na zatwierdzenie końcowego sprawozdania technicznego i końcowego zestawienia wydatków i dochodów oraz na dokonanie płatności Komisja ma 105 dni poczynając od dnia otrzymania:

- podpisanego wniosku o płatność wskazującego nazwę i adres beneficjenta koordynującego, nazwę i adres banku, dane dotyczące rachunku bankowego, żadaną kwotę, numer referencyjny projektu oraz wskazane przez beneficjenta koordynującego oznaczenie identyfikujące płatność;
- odpowiedniego zestawienia wydatków i dochodów obejmującego cały okres projektu oraz końcowego sprawozdania (art. 12);
- sprawozdania z audytu, jeśli jest wymagane przez art. 31.

Jeżeli w tym terminie nie zostaną otrzymane żadne uwagi Komisji, sprawozdanie końcowe uważa się za zatwierdzone. Zatwierdzenie sprawozdania dołączonego do wniosku o płatność w żaden sposób nie oznacza uznania prawidłowości lub autentyczności, kompletności i poprawności oświadczeń i zawartych w nich informacji.

- 28.5 Komisja może zawiesić lub odrzucić wniosek o płatność w ciągu 105-dniowego okresu, licząc od dnia otrzymania wniosku o płatność oraz innych dokumentów wymaganych na podstawie art. 28 ust. 2, 3 i 4. Komisja musi przekazać beneficjentowi koordynującemu pisemne powiadomienie o zawieszeniu.

- 28.6 Jeżeli wyżej wymienione okresy płatności zostały wstrzymane, pozostały czas zaczyna ponownie biec od dnia, w którym otrzymane zostały dodatkowe informacje.

- 28.7 W przypadku odrzucenia finansowej lub technicznej części sprawozdań, 105-dniowy okres zaczyna ponownie biec od dnia otrzymania nowych sprawozdań.

- 28.8 Płatności dokonywane są przez Komisję w euro (€).

- 28.9 Wszystkie płatności dokonywane są na rzecz beneficjenta koordynującego na rachunek bankowy wskazany w załączniku VII. O wszelkich zmianach rachunku należy niezwłocznie poinformować Komisję.

- 28.10 Płatność uważa się za dokonaną w dniu, w którym została ona odpisana z rachunku bankowego Komisji.

- 28.11 Bez uszczerbku dla możliwego zawieszenia okresu płatności beneficjent koordynujący może być uprawniony do odsetek za zwłokę zgodnie z art. 106 zasad wykonania rozporządzenia finansowego⁷.

- 28.12 Jeżeli jakkolwiek kwota została nienależnie wypłacona beneficjentowi koordynującemu lub jeżeli uzasadnione jest odzyskanie kwoty na podstawie

---

⁷ Dz.U. L 111 z 28.4.2007, str. 13.

warunków umowy, beneficjent koordynujący zobowiązuje się do zwrotu Komisji odnośnej kwoty na warunkach i w terminie określonym przez Komisję.

- 28.13 W razie rozwiązania umowy o dotację w przypadkach określonych w art. 19 Komisja może zażądać pełnego lub częściowego zwrotu sum wypłaconych beneficjentowi koordynującemu. Komisja ustali sposób i terminy dla takiego pełnego lub częściowego zwrotu środków i zastosuje kryterium proporcjonalności.
- 28.14 W razie, gdyby beneficjent koordynujący nie zwrócił takich kwot w terminie ustalonym przez Komisję, Komisja może powiększyć należne sumy przez dodanie odsetek według stopy Europejskiego Banku Centralnego stosowanej do jego operacji refinansujących powiększonej o trzy i pół punktu procentowego. Stopą referencyjną, do której to powiększenie odnosi się, jest stopa obowiązująca w pierwszym dniu miesiąca ostatecznego terminu płatności, opublikowana w serii C Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej.
- 28.15 Opłaty bankowe powstałe w związku ze zwrotem sum należnych Komisji pokrywa w całości beneficjent koordynujący.
- 28.16 Nota debetowa wystawiona przez Komisję i przekazana beneficjentowi koordynującemu zobowiązanemu do zwrotu środków Komisji podlega wykonaniu w rozumieniu art. 256 Traktatu WE.
- 28.17 Jeżeli płatność nie została dokonana w terminie wymagalności, kwoty należne Komisji mogą zostać odzyskane przez ich potrącenie z ewentualnych kwot należnych beneficjentowi koordynującemu po odpowiednim powiadomieniu go listem poleconym za potwierdzeniem odbioru, lub równoważnym mu przekazem, bądź przez wezwanie w gwarancji finansowej dostarczonej zgodnie z art. 28 ust. 2. W wyjątkowych okolicznościach, uzasadnionych koniecznością zabezpieczenia finansowych interesów Wspólnot, Komisja może odzyskać należną kwotę przez jej potrącenie przed wymaganym terminem płatności. Upřednia zgoda beneficjenta koordynującego nie jest wymagana.

Artykuł 29 - Zestawienie wydatków i dochodów

- 29.1 Zestawienia wydatków i dochodów składane są wraz ze śródkresowymi i końcowymi sprawozdaniami. Obejmują one ten sam okres, co odpowiadające im sprawozdanie techniczne.
- 29.2 Zestawienia wydatków i dochodów przedstawiane są zgodnie z wytycznymi dostarczonymi przez Komisję. Jeden egzemplarz przekazywany jest Komisji, a jeden zewnętrznemu zespołowi monitorującemu wyznaczonemu przez Komisję.
- 29.3 Beneficjent koordynujący poświadcza, że informacje zawarte we wnioskach o płatność są pełne, rzetelne i prawdziwe, że dokumenty finansowe złożone Komisji są zgodne z postanowieniami wspólnymi, że zadeklarowane koszty są rzeczywistymi kosztami i że wszystkie wpływy zostały zadeklarowane.
- 29.4 Do zestawienia wydatków i dochodów nie muszą być dołączane dokumenty uzasadniające wydatki (np. faktury). Jednakże beneficjent koordynujący dostarcza na żądanie Komisji wszelkie dane, w tym także faktury, jakich może ona potrzebować do oceny wydatków oraz odpowiedniego sprawozdania z działań.
- 29.5 W zestawieniu wydatków i dochodów używa się wyłącznie waluty euro (€). Beneficjent koordynujący lub współbeneficjent posiadający swoje rachunki w innych walutach przelicza kwoty na euro, stosując kurs wymiany stosowany

przez Europejski Bank Centralny w pierwszym dniu roboczym roku, w którym wydatki zostały poniesione.

Artykuł 30 - Podatek od wartości dodanej

- 30.1 Gdy beneficjent koordynujący lub dowolny z jego współbeneficjentów nie jest w stanie odzyskać podatku VAT zapłaconego w ramach projektu, kwota ta zostaje uznana za kwalifikowalny wydatek.
- 30.2 Aby opłaty z tytułu podatku VAT mogły być uznane za kwalifikowalne, beneficjent koordynujący musi wykazać przy pomocy dokumentów prawnych, że on i/lub jego współbeneficjenci muszą zapłacić i nie mogą odzyskać zapłaconego podatku VAT od towarów i usług wymaganych do realizacji projektu.

Artykuł 31 - Niezależny audyt finansowy

- 31.1 Niezależny audytor wyznaczony przez beneficjenta koordynującego weryfikuje końcowe zestawienie wydatków i dochodów dostarczone Komisji, gdy maksymalny wkład finansowy Wspólnoty ustalony w postanowieniach szczególnych przekracza 300 000 euro.
- 31.2 Audytor weryfikuje zgodność z krajowym ustawodawstwem i zasadami rachunkowości oraz poświadcza, że wszystkie poniesione koszty są zgodne z niniejszą umową o dotację. Audytor sprawdza również źródła finansowania projektu, a w szczególności czy współfinansowanie nie pochodzi z innych instrumentów finansowych Wspólnoty. Praca, która ma zostać wykonana, musi być zgodna z wytycznymi dostarczonymi przez Komisję i odpowiadać przedstawionemu w nich formatowi.

Artykuł 32 - Audyt finansowy Komisji

- 32.1 Komisja lub dowolny przedstawiciel upoważniony przez Komisję może przeprowadzić audyt beneficjenta koordynującego lub współbeneficjenta w dowolnym czasie w ciągu okresu realizacji projektu oraz do pięciu lat po ostatniej płatności wkładu finansowego Wspólnoty, o którym mowa w art. 28 ust. 4.
- 32.2 Audyt przeprowadzany jest na zasadzie poufnej.
- 32.3 Komisja lub dowolny upoważniony przedstawiciel ma dostęp do dokumentacji wymaganej do ustalenia kwalifikowalności kosztów uczestników projektu, takich jak faktury, wyciągi z listy płac, zamówienia zakupowe, dowody płatności, karty ewidencji czasu pracy oraz wszelkie inne dokumenty używane do kalkulacji i przedstawienia kosztów.
- 32.4 Komisja podejmuje odpowiednie kroki w celu zagwarantowania, że upoważnieni przez nią przedstawiciele zachowują poufność danych, do których mają dostęp lub które im dostarczono.
- 32.5 Komisja może zweryfikować wykorzystanie wkładu finansowego Wspólnoty przez beneficjenta koordynującego lub współbeneficjentów.
- 32.6 Informacje o ustaleniach audytu zostaną wysłane beneficjentowi koordynującemu. Beneficjent koordynujący może przekazać Komisji swoje uwagi w ciągu jednego miesiąca od ich otrzymania. Komisja może postanowić, aby nie brać pod uwagę jakichkolwiek uwag przekazanych po upływie terminu.

- 32.7 Na podstawie wniosków z audytu Komisja może podjąć wszelkie odpowiednie środki, jakie uzna za niezbędne, łącznie z wydaniem nakazu odzyskania dotyczącego całości lub części dokonanych przez nią płatności.
- 32.8 Trybunał Obrachunkowy może zweryfikować wykorzystanie wspólnotowego wkładu finansowego w ramach niniejszej umowy o dotację na podstawie swoich własnych procedur.
- 32.9 Na mocy rozporządzenia Rady (Euratom, WE) nr 2185/96⁸ oraz rozporządzenia (WE) nr 1073/1999 Parlamentu Europejskiego i Rady⁹, również Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF) może przeprowadzać na miejscu kontrole i inspekcje zgodnie z procedurami określonymi przez prawo wspólnotowe dla ochrony interesów finansowych Wspólnot Europejskich przed nadużyciami finansowymi i innymi nieprawidłowościami. W stosownych przypadkach ustalenia inspekcji mogą prowadzić do podjęcia przez Komisję decyzji o odzyskaniu środków.

Artykuł 33 - Kontrole i inspekcje

- 33.1 Beneficjent koordynujący i współbeneficjenci zobowiązują się do umożliwienia pracownikom Komisji oraz osobom upoważnionym przez Komisję odpowiedniego dostępu do swoich placówek lub lokali, na terenie których realizowany jest projekt oraz do wszystkich dokumentów dotyczących technicznego i finansowego zarządzania operacją. Dostęp osób upoważnionych przez Komisję może być przedmiotem uzgodnień dotyczących zachowania poufności pomiędzy Komisją a beneficjentem koordynującym.
- 33.2 Kontrole takie mogą być wszczynane przez okres do pięciu lat po końcowej płatności, o której mowa w art. 28 ust. 4.
- 33.3 Kontrole takie są przeprowadzane na zasadzie poufności.
- 33.4 Beneficjenci koordynujący i współbeneficjenci dostarczają odpowiedniej pomocy Komisji lub jej upoważnionym przedstawicielom.

Artykuł 34 - Pomoc państwa

Wszelka pomoc udzielona przez państwo lub za pośrednictwem środków państwowych projektowi objętemu niniejszą umową o dotację musi być zgodna z zasadami określonymi w art. 87 i 88 Traktatu WE.

Artykuł 35 - Zakup gruntu/praw, dzierżawa gruntu

- 35.1 Koszty poniesione na zakupy gruntów/praw, nieodłącznie związane z realizacją projektu LIFE+ Przyroda i wyraźnie w nim przewidziane, uważane są za w pełni kwalifikowalne, pod warunkiem że:
- ceny zakupów oparte są o warunki rynkowe;
  - beneficjent koordynujący i współbeneficjenci zobowiązują się nadal przydzielać nieodwołalnie zakupione środki działaniom związanym z ochroną

---

⁸ Dz.U. L 292 z 15.11.1996, str. 2.

⁹ Dz.U. L 136 z 31.5.1999, str. 1.

przyrody po zakończeniu projektu współfinansowanego w ramach projektu LIFE+ Przyroda;

- w przypadku zakupu gruntu przewidzianego w projekcie beneficjent koordynujący zapewnia, że wpis w księdze wieczystej będzie zawierał gwarancję, że grunt będzie przeznaczony nieodwołalnie na potrzeby ochrony przyrody. Jeżeli w danym państwie członkowskim księga wieczysta nie istnieje lub nie zapewnia wystarczającej gwarancji prawnej, beneficjent koordynujący powinien zamieścić w umowie sprzedaży gruntu klauzulę dotyczącą nieodwołalnego przeznaczenia gruntu do celów ochrony przyrody. W przypadku krajów, w których umieszczanie takiej gwarancji zarówno w księdze wieczystej, jak i w umowie sprzedaży byłoby niezgodne z prawem, Komisja może zaakceptować równorzędną gwarancję, pod warunkiem że zapewnia ona taki sam poziom ochrony prawnej w długim okresie i spełnia wymóg zawarty w załączniku I do rozporządzenia LIFE+;
- w odniesieniu do gruntu zakupionego przez prywatne organizacje umowa sprzedaży i/lub jego wpis w księdze wieczystej zawiera gwarancję, że w przypadku rozwiązania prywatnej organizacji lub jej niezdolności do zarządzania gruntem zgodnie z wymogami ochrony przyrody prawo własności gruntu zostanie przeniesione na osobę prawną działającą przede wszystkim w dziedzinie ochrony przyrody. W przypadku krajów, w których umieszczanie takiej gwarancji w księdze wieczystej lub w umowie sprzedaży byłoby niezgodne z prawem, Komisja może zaakceptować równorzędną gwarancję, pod warunkiem że zapewnia ona taki sam poziom ochrony prawnej w długim okresie i spełnia wymóg zawarty w załączniku I do rozporządzenia LIFE+;
- w przypadku gruntu zakupionego z zamiarem zamiany w późniejszym czasie, zamiana przeprowadzana jest najpóźniej przed zakończeniem projektu, a do gruntów otrzymanych poprzez zamianę stosują się postanowienia niniejszego artykułu. Grunt zakupiony z zamiarem zamiany jest, na etapie składania śródkresowego sprawozdania, zwolniony z gwarancji, że będzie przeznaczony nieodwołalnie do celów ochrony przyrody.

35.2 Czas trwania dzierżawy gruntu jest ograniczony do czasu trwania projektu lub wynosi co najmniej 20 lat i odpowiada potrzebom ochrony siedlisk i gatunków. W przypadku długoterminowej dzierżawy gruntu, umowa dzierżawy ujmuje wyraźnie wszystkie postanowienia i zobowiązania, które pozwolą na osiągnięcie jej celów pod względem ochrony siedlisk i gatunków.